

Učiteljski tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškova ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list a članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. ček. rač. 11.197. Telefon 3112

Zasedanje banovinskega sveta

Priznanja šoli in učiteljstvu — Sprejete važne resolucije

BANOV EKSPOZE

Ban gosp. dr. Marušič Drago je za uvod v debato banovinskega sveta podal pregleden ekspozé o položaju v banovini in o delu banske uprave. Ko je izrazil svoje priznanje in zahvalo vsemu uradništvu, je gosp. ban govoril o posameznih panogah.

PROSVETNE RAZMERE,

je poudaril gosp. ban, se v banovini stalno boljajo. Naše učiteljstvo postaja ne samo v šoli močan propagator obče narodne kulture, temveč se tudi izven šole intenzivno posveča delu med narodom. Zlasti je hvalevredno sodelovanje učiteljstva pri Sokolu; sokolska vzgoja ni in ne more biti nikdar in nikjer protiverska, ker goji v članih najidealnejše vrline, ki so v skladu ne samo z običnimi etičnimi načeli, ampak tudi z načeli verske morale.

PODROBNA RAZPRAVA O PROSVETI.

Razpravo je uvedel načelnik prosvetnega oddelka gosp. Mazi z obširnimi in izčrpnimi poročili o stanju šolstva v dravski banovini, o stanju šolskih poslopij, o ustanovitvi novih narodnih šol, o gospodarstvu šolskih občin, o šolskih vrstovih, o tečajih za učiteljstvo narodnih šol, o banovinskih šolskih zavodih, o podporanju dijaštva, itd. Poročilo je banovinski svet vzel pohvalno na znanje.

PONOVNO PRIZNANJE UČITELJSTVU

Na predlog finančnega odseka so bile sprejete soglasno nastopne važne resolucije:

I. Banovinski svet izreka tako kraljevski banski upravi, kakor tudi učiteljstvu vse priznanje in zahvalo za uspešno delo v vseh smereh prosvetne politike.

II. Pouk na osnovnih in srednjih šolah naj se prilagodi modernim potrebam časa in vzgojnemu smotru tako, da se izloči nepotrebna formalistična navlaka, ki danes obremenjuje pouk in ovira mladino v svojem telesnem in duševnem razvoju. Največja pozornost naj se posveča srčni plemenitvi mladine.

III. Učni načrti naj bodo v okviru enotni za vso državo tako, da bo zagotovljena vzgoja mladine v duhu državnega in narodnega edinstva, podrobnosti pa naj se prepustijo ureditvi po banovinskih šolskih svetih. Istotako naj se učne knjige odobravajo za posamezne banovine po zaslišanju banovinskega šolskega sveta in odstopi od namere enotnih učnih knjig za vso državo, ker bi se mogel sicer ogrožati učni smoter. Šolski zvezki naj se tiskajo in zalagajo po banovinskih zalozhnikih šolskih knjig. Cene šolskim knjigam in učilom naj določa banovinski šolski odbor.

IV. Vprašanje stanoarine in kurjave učiteljstva naj se prepusti v reševanje banovinskemu svetom, da bodo tako mogli upoštevati posebne prilike v svojih področjih.

V. Nastavitev in premestitev učiteljstva naj se vrši po zaslišanju banovinskega šol-

skega odbora. Namestijo naj se čimprej na izpraznjena službena mesta nove učne moči v smislu predloga banske uprave. Prvenstveno je nastavljeni moške kandidate, absolvente državnih učiteljskih šol. Poročenim učiteljem, zlasti onim, ki niso poročeni z učiteljico, je s primerno odpravnino, odnosno z znižano pokojnino omogočiti, da napravijo mesta nezaposlenim učiteljskim kandidatom.

VI. Katoliški episkopat kraljevine Jugoslavije je nastopil v svojem »Pastirskem listu« proti »Sokolu kraljevine Jugoslavije« s posebnim neosnovanimi očitki, češ da je ta organizacija brezverska in protiverska ter da v moralnem oziru kvarno vpliva na vzgojo naše mladine. Obžalujemo ta korak episkopata, ki je bil toliko bolj kvaren, ker se je izvršil v času, ko so voditelji nekih bivših političnih strank bili na poslu, da napravijo med državljani zmedo in rušijo narodno in državno edinstvo, ki sta pogoj in temelj srečne bodočnosti naše države. Z obžalovanjem tudi ugotavljamo, da s tem svojim pismom najvišji cerkveni dostojanstveniki zapustili teren svojega vzvišenega poklica.

Izrekamo s tega mesta našemu Sokolstvu svojo zahvalo in priznanje za njegovo dosežanje požrtvovalno, nesebično in uspešno delo, posvečeno moralni in telesni okrepitvi ter narodni in državni vzgoji našega naroda. Trdno smo prepričani, da bo Sokol kraljevine Jugoslavije vključ vsem neosnovanim napadom v bodoče še vztrajnejše vršil svoje poslanstvo.

PRIZNANJE GOSP. POMOČNIKA BANA

Podban gosp. dr. Pirkmajer se zahvaljuje gosp. banu za besede priznanja in pohvale, izrečene v otvoritvenem govoru na naslov banovinskega uradništva, ki bodo bodrilno vplivale. Zahvaljuje se tudi za priznanje, ki ga je v tem oziru izrekel tudi banovinski svet. Kot predsednik banovinskega šolskega sveta se še posebno zahvaljuje banovinskemu svetu za pohvalo in priznanje izrečeno učiteljstvu, ki pravilno razume svojo funkcijo med narodom.

PROTI URADNIŠKEMU KULUKU.

Ban. svetnik Tavčar je predložil resolucijo za ukinitve kuluka, ki ga morajo javni nameščenci še vedno plačevati, čeprav ga je banovina pravočasno odpravila za svoje področje. Po zakonu o samoupravnih cestah morajo namreč javni nameščenci kuluk plačevati kljub ukinitvi. Javne uslužbence teži torej dvojna obremenitev: kot konzumenti prenašati prevelike javnih bremen drugih davčnih zavezancev. Ta stan je torej prehodno obtežen. Njihovi prejemki pa komaj zadoščajo za kritje najnujnejših potrebščin. Zato predlaga resolucijo, naj se ta anomalija odpravi in tudi javni nameščenci oproste kuluka. Do sedaj pobrani kuluk naj se preodkaze banovinskemu bednostnemu skladu kot prispevek javnih uslužbencev za pobijanje brezposelnosti.

Resolucija je bila sprejeta soglasno.

„Težka zadeva“

Kaj pravi učiteljstvo

Še eno mnenje učitelja

Tovarišu B. sicer ni mogoče izpreminjati prepričanja o »Težki zadevi«, kakor izjavlja v članku že sam, ovreči pa je treba njegove državotvorne in socialne nazore pred ono javnostjo, ki kaj rada izrazi ugodne prilike v škodo in ponižanje učiteljskega stanu.

Tovariš B. se že v lastnem članku skriva za svoje osebno mnenje, trdovratnost prepričanja in krutost predlogov. To dokazuje, da mu je lastno mnenje več vredno kot življenje tisočev oženjenih tovarišev in omoženih tovarišic, ne ozira se pri tem na obče interese stanu ter na nepregledne borbe za njegovo izboljšanje. Hvalevredno je, da tovariš misli na finančno moč države, to je pomembno tudi za rešitev vprašanja sedmih hčera, ali prazna je bojazen, da bi poročene učiteljice pojedle državo, da bi zakrivilo polom 1000 naraščajnikov in da bi se jim mogoče predobro godilo. Toda o teh problemih drugih, danes pa je treba odgovarjati posebnim punkcijam tov. B.

Vsaka učiteljica, ki se poroči, bi morala podati ostavko na službeno mesto. Čudno, da ta svoj aksiom tov. B. ni razširil še na poročene učitelje ter v obče na vse poročene državne uradnike? Saj, kdor je pravi mož, razume, da očetovstvo v ničemer ne zaostaja za materinstvom, da mu pripada celo glavni del vzgoje, gospodarskih bremen, pa tudi fizičnega dela itd., ako noče žene ponižati do priproste deklet ter ji ubiti učiteljsko naobrazbo, če je slučajno učiteljica.

Navedem lahko številne dokaze, da materinstvo in gospodinjstvo pridni, inteligentni

Zakonska zveza učitelja z aktivno učiteljico se naj več ne tolerira? Tovariš B., ali si premislil, koliko zla bi taka toleranca rodila? Ponižanje stanu, propadanje morale, ogroženje naroda, kritika države, ki bi to dopustila, trpela bi tudi šola in vzgoja. O, so gotovi krogi, ki jim je na srečo propad šole in učiteljstva, radi bi nas videli ponižane, ne privoščijo nam izobrazbe, ne izobražene žene, raztrgana sukna bi naj zagrebala naš ugled, otroci naši bi naj postali hlapci, klečeplazci za kos kruha, da bi bila njih glorijska večja.

In zakaj bi učitelja gonili v celibat? Bogatih nevest zanj ni, če vzame revno, kdo mu bo plačeval pohištvo, obleko, knjige, kdo mu bo skrbel za otroke, kdo podpiral onemogle starše, kdo plačeval zdravila in nešteto drugih potrebščin? Z eno plačo tega učitelja ne zmore, saj prejema prvih pet let službovanja na roko komaj 790 Din mesečno, nadaljnjih 12 let po 1200 Din itd., več tukaj ni treba povedati. Sem poročen z učiteljico, ne pijava in ne kadiva, ne obiskujeva zabav, pa si moram včasih še klub kupiti na obroke. Naj tovariš B. ne peče preveč vest, da bi se dvojnosluzbarskem godilo predobro.

Država nastavi toliko ljudi, kolikor jih rabi in kolikor jih more plačati. Če pa naraščajo v vrstah inteligence proletarij, jih naj oskrbe tisti, ki zahtevajo preveč gimnazij, preveč učiteljskih in preveč šol. Gotovo pa je, da bo taka vprašanja sčasoma najbolje rešilo življenje samo. Organizem učiteljskega stanu pa mora ostati pri tem zdrav ter izboljšavati in brniti svoje socialne pravice. Država sama nikdar ne pričakuje, da bi njeno gospodarsko krizo finansiralo uradništvo, nasprotno ona po svojih razmerah plačuje uradništvo, ki je potrebno za življenje narodnega in državnega organizma. Državna skupščina je pravkar sama priznala, da uradniški plači ni mogoče več znižati in je ta sklep tudi popolnoma utemeljen; saj plače odgovarjajo le zmerni prehrani, vse ostalo življenje je pa na obroke in dolgov. Šolanje urad. otrok z dežele brez dolgov ni mogoče in strah nas je, kadar se pojavljajo boleznj ter druge nadloge.

Kdor ni v položaju, da preživi ženo in družino, naj se ne zanaša na ženo službo in naj ne sili v zakonski jarem. To ni premišljena moška beseda. Recimo raj: prosta ljubez, gostilničarjeva milost, samska zapravljivost itd. In koliko pa je danes državnih uradnikov, ki bi lahko brezskrbno stopili v zakonski jarem? Moški se iz gmotnih razlogov itak zenijo večinoma šele po 30. letih, ali naj to dobo v našem stanu premaknemo navzgor do 50, morda celo do penzionistov? Zakon je vendar tudi ekonomična pridobitev v vseh različnih ozirih, pa samo tedaj v našem stanu, če se učitelj poroči z učiteljico; drugi ugodni račun so neznatni. Ali hočemo vzeti učitelju še to zadnjo ugodnost, ki mi edina lahko ustvari znosljivo eksistenco?

Prijatelj B., zakaj praviš, da v težki današnji krizi ne smemo poznati nobenih kompromisov? Ali ne pomisliš, da bi bila kriza in brezposelnost še mnogo večja?

Dvojnosluzbarji. To zveni, kakor da bi en uradnik prejemal dvojno plačo. Mislim, da država ne more biti tako radodarna. Dvojnosluzbarji pa so prav za prav socialno zlo, ker zasluži enosluzbar premalo, da bi stanu primerno živel, oblačil in šolal svojo družino. Ni še dolgo, ko se je vršila borba za enakopravnost poročenih učiteljev, sedaj bi jih pa kar naenkrat radi popolnoma odpravili: kakšna doslednost je med nami? Dvojnosluzbarji tudi države ne interesiirajo. Ona plačuje samo uradnike, zahtevajoč od njega določeno delo, vse drugo pa je, v okviru človeške dostojnosti, zasebna zadeva posameznikov, tako tudi zakon. Dvojnosluzbarji so nampram državni v prav takšnem odnosu, kakor je tovariš B., kot enosluzbar. Kdor jih napade, stori to iz gole zavisti in še to v napačni domisljaji, da se jim godi morda predobro. Današnja kriza bo še dvojnosluzbarstvo pospeševala, ker obstoja v njem še edina možnost ustvariti si skromno lastno ognjišče.

Dokler gre državi trda za denar, naj se postavijo vse poročene učiteljice na razpoložanje. — Radoveden sem, ali je tov. B. tudi v vzgoji mladine in drugem javnem delovanju tako patriotičen, kakor je pri učiteljskih plačah? V nebovpijoče bi bilo tisočerm učiteljem pogaziti priborjene skromne pravice, onemogočiti tisočerm in tisočerm otrokom študij, ponižati učiteljico — ženo in udariti učitelja, ki si je s strahom in upom osnoval družino, temelj državnega reda.

Tebe in Tvoje družine ne bo konec, če boš imel ene prejemke. Tudi tukaj diši po egoizmu. Da bi enemu priboril srečo, bi pahnil dva druga v nesrečo, neoziraje se pri tem na bodočnost otrok, ki jih ta dva imata. Ej, pa udari učitelja, če si kupi novo srajco na golo telo! Raztrgan, bos in lačen naj hodi okrog! Njegovi nasledniki mu ne bodo postavili niti križa na grob. Toda zadoščeno bo socialni pravičnosti, in to je glavno. Kaj človeška življenja, kaj ustalitev razmer, kaj uč. stan? — Glavno je socialna pravičnost! I. J.

Mnenje omožene učiteljice

Silno sem se čudila, ko sem prečitala članek »Težka zadeva« od B. v »Učit. tov.« 16. februarja 1933. Ni, da bi odgovarjala na ves članek, rada pa bi povedala svoje misli o tej zadevi. Sem poročena učiteljica in službujem čez 20 let. Sedaj naj bi me odpustili iz službe, na penzijo naj čakam, da mine križa. Po 20 letih učiteljske službe bom začela vaditi svoje priletne mišice pri ribanju in drugem težkem delu, služkinjo bom morala odpustiti in tudi ona bo v najhujših časih na cesti. Če je v meni še kaj duševne sile, pa naj grem med narod in naj mu pomagam v stiskah in nadlogah. Škoda, da ne poznamo fakirskih umetnosti, da bi se kar uspavale za ves čas krize. Plačo vlečeva v dveh. Nihče ni pomiloval poročenih učiteljev v času vseobsega blagostanja, ko so te delale enako z drugimi tovarišicami, prejemale pa so le polovično draginjsko doklado. Samo poročena učiteljica ve, kako težko je zjutraj zapustiti dom in vse in se vrne popoldne trudna in izmučena živcev, a družini mora kazati vedro lice in veselo razpoloženje. Ne toži. Nihče ji ne lajša dela, vsak pa zahteva od nje drugim enake uspehe. Na mestu mora biti in je. Sedaj pa pride kriza in ona naj bo odpuščena. Seveda, zakaj pa je sledila svojemu naravnemu poklicu, da je postala mati. Kriza zahteva od učiteljice, da se ne moži. Zakaj prirejamo materinske dneve? Mi jih prirejamo, mi navajamo mladino k spoštovanju mater, mi povzdiguemo mater, sami pa brcamo svoje kolegince-matere iz službe. O, logika! In mlade učiteljice, ki so vas starši dali izučiti za ta poklic, ker niso imeli za vas druge dote, ve mlade žene pazite, da ne zaidete v zakon, kjer vas čaka odpustitev iz službe. Učiteljica mora biti tako bitje, ki zastavi službi ne le svoje delo in najplemenitejšo čute, ona mora zatajiti v sebi vse in le služiti. Mož ima poleg službe svobodno življenje, učiteljici se odreka ta svoboda. Iz vsega, kar sem čitala se zdi, da država poročene učiteljice v službi ko nekaj »lukšusa«. »Lukšusa« pa ne spada v krizo, zato v kot s poročenimi učiteljicami. Zavedamo se, in silno nas boli usoda mladih brezposelnih kolegov in kolegij. Zavedamo pa se, da nismo samo me poklicane žrtvovati se. In če bi bile sedaj odpuščene poročene učiteljice, kdo naj bi bil odpuščjen čez 2 ali 3 leta, ko bomo imeli nov naraščaj? Zakaj vidi pisec B. samo poročene učiteljice in jim servira naslov »dvojno-službarji«. Ali ni mnogo državljanov, ki imajo po dve, tri službe. Še več družin, kjer je več članov v službi. Mnogo je tudi takih, ki dobivajo za svoje službovanje znesek večkratnih plač poročenih učiteljev. Drugi imajo poleg službe obsežna posestva ali celo obrti. Zato razumemo »težko zadevo« in vsi radi nekaj žrtvuemo, vendar se tudi jasno zavedamo, da nismo samo poročene učiteljice dolžne žrtvovati vse v tej krizi do boljših časov. M.

Več socialnega čuta!

Ne čudim se kopici protestov proti predlogom tovariša B., objavljenih pod naslovom »Težka zadeva«, ker sem jih slutil že vnaprej. Mnogo je namreč poročenih učiteljskih parov in precej med temi je tudi takih, katerim bi izvedba teh predlogov nekoliko ogrozila eksistenco. Toda žalostno je, da iz večine teh člankov diha neka trdosrčna in odvratna misel, kakor da nas vseh prav nič ne briga, če vseh sedem hčera tovariša B.-ja in vsi brezposelni abiturienti nimajo zaslužka. To je greh, katerega nam ta množica brezposelnih ne bo odpustila.

Pri urejevanju te »Težke zadeve« ne smemo prezreti, da je družina temelj človeške družbe. Vsakemu članu te družbe pa je ona dolžna nuditi vse pogoje, da si ustanovi lastno družino, ker ima na tem interes ne samo človek kot tak, ampak tudi država. Iz moralnih, etičnih in narodno-gospodarskih ozirrov smo dolžni družino čim bolj zaščititi, da bo ona lahko v polnem obsegu vršila zaupano ji poslanstvo.

Jaz sam preživljam s svojo edino plačo, ki znaša nekaj nad 1 in pol tisočaka mesečno, tročlansko družino. Resnica je, da ta plača zadošča le za stanovanje in hrano, za obleko mi ne ostane nič. Vendar delam in nemo trpim. Niti na misel mi ne pride, da bi v teh težkih časih zahrepenel po udobnosti, ko vendar toliko ljudi strada.

Mnogo člankarjev je trdilo, da predstavljajo plače »dvojnih zaslužkarjev« komaj še eksistenčni minimum. Prikazati hočem ta eksistenčni minimum v pravilnejši luči s sledečimi: »Poznam učiteljski par, ki ima mesečno okrog 5000 Din dohodkov, ter poseduje v kraju svojega službovanja lastno hišo, a stanuje v šoli, in je vsa njegova hiša prazna, dasiravno je v dotičnem kraju težko dobiti stanovanje. Ta tovariš je že lani doslužil 35-letno službeno dobo in je še vedno aktiven. Pripominjam še to, da nimata nič otrok! Torej?

Nek drug učiteljski par v istem kraju zasluži 4 tisočake mesečno. Stanuje seveda tudi v šoli, dočim moram jaz z dvakrat manjšo